

Sygn. akt I USK 171/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania S. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 października 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...)
na rzecz adw. P. K. tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy
prawnej udzielonej z urzędu ubezpieczonemu S.G. kwotę 120 (sto
dwadzieścia) złotych powiększoną o należną stawkę podatku od
towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., decyzją z 11 maja 2018 r., odmówił S. G. prawa do emerytury, gdyż ubezpieczony nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W odwołaniu od decyzji S. G. wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury, twierdząc, że przez całe życie zawodowe wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Sąd Okręgowy w B., wyrokiem z 23 października 2018 r., zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznał ubezpieczonemu S. G. prawo do emerytury od 28 kwietnia 2018 r. (pkt 1), oraz uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (pkt 2).

Na podstawie akt organu rentowego, akt osobowych odwołującego się i zeznań świadków, Sąd pierwszej instancji ustalił, że ubezpieczony wykonywał: od 21 czerwca do 31 lipca 1976 r. (1 miesiąc 13 dni) prace wymienione w wykazie A dziale VIII poz. 2, stanowiącym załącznik nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43); od 1 października 1976 r. do 31 marca 1977 r. prace wymienione w wykazie A dziale V poz. 3; od 1 kwietnia do 26 października 1977 r. prace wymienione w wykazie A dziale VIII poz. 2; od 19 października 1979 r. do 31 października 1991 r. prace wymienione w wykazie A dziale V poz. 3 oraz poz. 10 i w wykazie A dziale VIII poz. 2.

Ponadto Sąd pierwszej instancji zaliczył do pracy w szczególnych warunkach okres odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej od 27 października 1977 r. do 18 października 1979 r.

Łącznie ubezpieczony wykazał 15 lat 3 miesiące i 26 dni pracy w szczególnych warunkach. W dniu 28 kwietnia 2018 r. ukończył 60 lat, udowodnił również wymagany okres zatrudnienia.

W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji uwzględnił odwołanie i zmienił zaskarżoną decyzję.

Organ rentowy wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego w B.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 16 października 2019 r., zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 i w tym zakresie oddalił odwołanie.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że Sąd Okręgowy, oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, oparł się wyłącznie na zeznaniach świadków, którzy

zezнали, że ubezpieczony, co prawda, dowoził współpracowników na budowy dróg, ale potem pracował, prowadząc maszyny budowlane, zaś w okresie zimowym odśnieżał drogi. Ubezpieczony z kolei w swoich zeznaniach twierdził, że w dokumentach posiada wpis, że pracował jako kierowca Żuka, ale jeździł też Starem przystosowanym do przewozu dziewięciu osób. Ubezpieczony twierdził ponadto, że pracował jako robotnik drogowy – przy remontach dróg, mostów i przepustów. Potwierdził tę okoliczność świadek, zeznając, że ubezpieczony pracował również przy robotach przygotowawczych, takich jak wylew asfaltu, wymiana przepustów, rozgarnianie podbudowy (tłucznie i kamienie). Pracodawca wystawił ubezpieczonemu w dniu 30 listopada 2001 r. świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, potwierdzające, że w okresie od 1 kwietnia 1980 r. do 31 października 1991 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych i drogowych, opisane w wykazie A Dział V poz. 3 na stanowisku maszynisty skrapiarek do nawierzchni bitumicznej.

Sąd Apelacyjny ocenił, że dokument ten pozostaje w sprzeczności z odpowiednimi wpisami do akt osobowych ubezpieczonego z tego okresu, sporządzanymi rzetelnie i na bieżąco. Adnotacje w dokumentach znajdujących się w aktach osobowych, pochodzące z okresu faktycznego świadczenia pracy przez ubezpieczonego, nie mogą być ignorowane i tłumaczone wbrew ich treści, skoro nie były kwestionowane w odpowiednim czasie przez osoby zainteresowane, godzące się z takim stanem rzeczy. Krytyczna analiza akt osobowych prowadzi do wniosku, że co prawda w okresie zimowym ubezpieczony faktycznie pracował jako kierowca odśnieżarki, to jednak po tym czasie wracał na stanowisko kierowcy Żuka. Wpisy potwierdzające faktycznie zajmowane przez ubezpieczonego stanowisko bądź wskazujące na oddelegowanie go ze stanowiska kierowcy Żuka na stanowisko obsługi pługów wirnikowych znajdują się w całych aktach osobowych z tego okresu. Ubezpieczony również przed powołaniem do zasadniczej służby wojskowej jeździł Żukiem, a po powrocie z wojska został przyjęty do pracy 2 stycznia 1980 r. na stanowisko kierowcy Żuka.

Sąd drugiej instancji zaznaczył również, że w trakcie robót drogowych ubezpieczony nie pracował wyłącznie jako maszynista skrapiarek do nawierzchni

bitumicznych, lecz pracował też przy robotach przygotowawczych, takich jak wylew asfaltu, wymiana przepustów, rozgarnianie podbudowy (tłucznie i kamienie), a ten zakres prac nie znajduje desygnatu w opisie prac świadczonych w warunkach szczególnych, opisanych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Już tylko ta okoliczność prowadzi do wniosku, że praca wykonywana na maszynach budowlanych nie miała waloru pracy świadczonej stale i w pełnym wymiarze w takich warunkach, co jest warunkiem koniecznym do zaliczenia pracy do 15-letniego stażu, pozwalającego na ustalenie uprawnień do świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł ubezpieczony S. G., zaskarżając wyrok w całości. Skargę kasacyjną oparto na podstawach naruszenia przepisów postępowania: art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. oraz naruszenia prawa materialnego: § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przez błędną wykładnię w zakresie pojęcia pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu kosztów postępowania kasacyjnego, nieopłaconych przez skarżącego, według norm przepisanych.

Zdaniem skarżącego złożona skarga zasługuje na przyjęcie do rozpoznania, ponieważ jest oczywiście uzasadniona. Zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania: art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych.

Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego m.in. obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy w ramach tzw. przedsądu bada tylko powołane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie, zaś cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2

k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie przez skarżącego istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym.

Powoływana przez skarżącego oczywista zasadność skargi to zasadność widoczna od razu, bez konieczności dokonywania pogłębionej analizy wywodów zamieszczonych w skardze, która pozwala na ocenę, że zaskarżone orzeczenie nie powinno pozostać w obrocie prawnym, ponieważ doszło przy jego ferowaniu do kwalifikowanego, czyli oczywistego naruszenia prawa, którego skutkiem było wydanie przez sąd drugiej instancji orzeczenia oczywiście wadliwego. Wadliwość orzeczenia oznacza przy tym przede wszystkim jego sprzeczność z normami prawa materialnego, które stanowiły podstawę prawną rozstrzygnięcia sądu.

Skarżący nie spełnił opisanych oczekiwań co do wymagań konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Nie przedstawił odrębnego, prawnego uzasadnienia tezy o oczywistej zasadności skargi. Poprzestał na zarzuceniu Sądowi drugiej instancji naruszenia art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c.

Niezależnie od tego mankamentu konstrukcyjnego należało przyjąć, że nie doszło do oczywistego naruszenia wspomnianych przepisów prawa procesowego.

W orzecznictwie panuje przekonanie, że co do zasady przed Sądem Najwyższym nie jest skuteczne powoływanie się na art. 382 k.p.c. Jedynie w szczególnie uzasadnionych sytuacjach art. 382 k.p.c. może (wyjątkowo) stanowić samodzielnie usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej. Ma to miejsce wtedy, gdy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie pominął część zebranego w sprawie materiału dowodowego, orzekając wyłącznie na podstawie dowodów zgromadzonych przed sądem pierwszej instancji, albo oparł swoje merytoryczne orzeczenie na własnym materiale, z pominięciem postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji, a uchybienie to mogło mieć wpływ na wynik sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2008 r., II CSK 356/08, LEX nr 577169; wyrok Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2016 r., V CSK 536/15, LEX nr 2116798). Sytuacja taka nie miała miejsca w rozpoznawanej sprawie.

Sąd drugiej instancji dokonał wszechstronnej oceny materiału dowodowego, wyrażając opinię o braku możliwości oparcia ustaleń faktycznych na zeznaniach świadków, pozostających w sprzeczności z dokumentacją dotyczącą przebiegu zatrudnienia znajdującą się w aktach sprawy. Wątpliwości prezentowane przez skarżącego, odnoszone do art. 382 k.p.c., a dotyczące: (-) pominięcia stwierdzonych przez świadków okoliczności o rzeczywistym charakterze pracy wykonywanej przez skarżącego; (-) niezasadnego uznania, że przedstawione świadectwo pracy z 30 listopada 2001 r. zawiera informację nieprawdziwą; (-) nieuzupełnienia postępowania dowodowego i niewyjaśnienia, dlaczego były pracodawca nie zaliczył do warunków szczególnych okresu przed 1 kwietnia 1980 r. oraz z czego wynikają rozbieżności między świadectwem pracy a aktami osobowymi, stanowią próbę zakwestionowania oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd drugiej instancji. Skarga kasacyjna nie jest jednak instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (co wynika z art. 398³ § 3 k.p.c.).

Skarżący nie wykazał, aby skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie § 16 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2016 r., poz. 1714 ze zm.).